

Az élet Istené

A Romániai Református Egyház Zsinatának bioetikai kérdésekkel kapcsolatos tanítása

I. Az életről szóló bibliai tanítás

1. Egyedül Istennek van önmagában (Jn 5,26) élete. Ezért nevezi őt a Biblia „élő” (Józs 3,10; Zsolt 84,2; Ézs 37,17; Róm 9,26; 2Kor 3,3), „örökkön-örökké élő” (Jel 4,9) és „halhatatlan” (1Tim 6,16) Istennek. És ezért nevezi Jézus önmagát „az életnek” (Jn 14,6). Az, akinek egyedül van önmagában élete, minden élet – így az emberi élet – forrása. 1Móz 2,7 szerint Isten életet lehelt az emberbe, s így lett az ember élő lélekkel (élőlénnyé). Istennek ez a cselekedete az emberi élet *transzcendens eredetére* utal. Emberi élet csak az isteni életben való részesezés által lehetséges.

A teremtő Isten nemcsak az emberi élet adományozója, hanem annak ura is. Ennélfogva korlátlanul rendelkezik felette: meghatározza annak kezdetét és végét (Zsolt 104,29–30; Lk 12,20). Továbbá, a teremtő Isten az élet tulajdonosa (4Móz 16,22; 27,16; Préd 12,7). Isten az idegen tulajdonba (a sátán és a bűn hatalmába) jutott embert Jézus Krisztus drága vérére megváltotta és a maga tulajdonává tette. Így ő mind a teremtés, mind a megváltás okán az élet tulajdonosa és ura. Ennek következtében az emberi élet Isten számára elkülönített, bibliai szóval „szent” élet (3Móz 19,2).

Isten a teremtés folytán az élet adományozója, a megváltás folytán az élet megváltója, így annak egyedüli tulajdonosa és korlátlan ura. Ezért az emberi élet művi úton történő létrehozása (pl. klónozás) vagy megszüntetése (pl. aktív eutanázia) Isten akarata és az élet szentsége ellen irányuló cselekedet.

2. Az emberi élet befejezetlen. Ezt biológiai tények mutatják, hiszen az ember – ellentétben a legtöbb állattal – születésekor nincs „kész” környezete számára. Az ember kibontakozásra születik e világra. Életének elsődleges és természetes környezete a család.

A református keresztyén egyház felelősséget vállal a kibontakozásra rendelt életért. E felelőségéből következően hangsúlyozza a család – mint a törekeny gyermeki életet védő és tápláló közösség – fontosságát. Az egyház – tanításával és szeretetszolgálatával – maga is támogatja az élet szellemi, fizikai és lelki kibontakozását. Az élet befejezetlenségének felismerése alapján minden emberre vonatkozóan tanítja, hogy nincs reménytelen élet.

Bibliai értelemben *élni* annyi, mint munkálkodni (szemben a fizikai-szellemi tétlenséggel), haladni egy bizonyos cél felé. Az élet: életvitel, életfolytatás (biosz).

A Szentírás az életfolytatás minőségét az ember Istenhez, illetve embertársaihoz való helyes viszonyulásában látja, és alapvetően a kegyelem gondolata felől értelmezi (Hab 2,4).

A kényszerű mozdulatlanlás is lehet imádságban, tanácsadásban tevékeny élet. Ezért a biológiai létezés, a túlélés vagy a továbbélés (Préd 9,4) még nem teljes élet. Az ember Istennek és az ő dicsőségére él (Róm 14,7–8). Életének végső célja pedig az örök élet.

Az ember életének minőségét az határozza meg, hogy miképpen viszonyul Istenhez. Mivel a földi élet végső célja az örök élet, ezért még a minőségi, értékes és értelmes földi élet is ideiglenes és átmeneti. Ezt a bibliai igazságot az egyháznak különösen a földi élethez való erős és egyoldalú kötődéssel szemben kell hangsúlyozottan hirdetnie.

3. A Szentírás az embert a test–lélek–szellem egységében látja. Az ember hajlamos arra, hogy a testet egyoldalúan előtérbe állítsa. Ezt helyteleníti a Szentírás, amikor azt mondja, hogy „nemcsak kenyérral él az ember, hanem mindazzal él az ember, ami az Úr szájából származik” (5Móz 8,3; Mt 4,4), vagy amikor Jézus önmagát „élő kenyérnek” (Jn 6,31–58) nevezi.

Helytelenítjük az emberi életnek a testre való szűkítését, ami rendszerint a felerősödött anyagiasságban és a nemiség/testiség túlhangsúlyozásában mutatkozik meg, mert a szellemi és lelki igények háttérbe szorítása az emberi élet megszegényedéséhez és teljes értékének megcsönkítéséhez vezet.

4. Az ószövetségi héber *nefes* kifejezés egyik jelentése: „én, magam”, mely az egyéni életerőt, a személyt jelzi. Ez a fogalom kifejezi először az ember önmagához való viszonyulásának képességét, másodsor az ember

egyediségét – minden élet egyedi, csak a halál teszi azt a többi étellel egyformává (Jób 3,19) –, harmadszor pedig azt a képességet, hogy valami, illetve valaki irányába éljen (feléje közeledjék, hozzá forduljon).

Korunkban különböző (gazdasági, politikai stb.) érdekkörök próbálják manipulálni az embert, hogy eszközzé alacsonyítsák őt. Bizonyos reklámok és a világnézeti indoktrinációk különféle fajtái ezt a célt szolgálják. A kifinomult befolyásolással és fondorlatokkal szemben csak az önreflexióra képes ember tud védekezni, ellenkező esetben védtelenné és kiszolgáltatottá válik. Az ilyen értelmű globalizáció szürke tömeglényé formál. Ezért bibliai alapon kötelességünk hangsúlyozni, hogy az ember egyedi teremtmény.

5. Az ember viszonylény (relacionális lény). Az őstörténetek és Jézus parancsa alapján a következő viszonyulásokról beszélhetünk:

- Isten–ember (1Móz 2–3; Mt 22,37);
- a családi közösségen belüli kapcsolatok (1Móz 1,27; Mk 10,6; 1Móz 2,18.23; 1Móz 9,20–29; 1Móz 4);
- a többi embertárhoz való viszonyulás (1Móz 11; Mt 22,39).

A Szentírás szerint Isten az embert férfivá és nővé teremtette, megáldotta, és azt mondta: „szaporodjatok és sokasodjatok”. Isten tudunkra adja, hogy a nő egyszerre feleség és édesanya (1Móz 3,16).

A gyermekáldás értékét az ósatyákról szóló történetekben a gyermekáldásért való küzdelem és fáradozás motívuma jelzi.

A család intézményének veszélyeztetettsége, a családellenes és közösségellenes irányultságú individualizmus, valamint az ember társadalmi elszigetelődése láttán hangsúlyoznunk kell, hogy az ember viszonylény. Amikor az ember leszűkíti Isten által rendelt kapcsolathálózatát, ezzel megcsönkítja életét. Hangsúlyozzuk, hogy a gyermekáldás elfogadása a családi élet velejárója. Ennek önző érdekből történő elutasítása megszegényíti a család életét. Helytelenítjük az egynemű párok együttélését, mert ez ellentmond a teremtés rendjében megszabott kétneműségnek és a szaporodás parancsának.

6. Az emberi élet magasztosságát és méltóságát juttatja kifejezésre a 8. zsoltár azzal, hogy az embert Isten közelébe helyezi (5–9. v.). Ez arra a feladatra utal, amelyet az ember a teremtéskor kapott. Az ember felelősséggel tartozik Istentől kölcsönbe kapott életéért. Ez a felelősség a teremtéstörténet első leírásában jut kifejezésre azáltal, hogy Isten az embert a saját képére és hasonlatosságára teremtette (1Móz 1,26–27). E felelősség hármas irányú:

- a teremtett világ iránti (1Móz 1,28);
- az embertárs iránti (Mt 22,39);
- és önmaga iránti felelősség (bibliai idézet).

Ezt a felelősséget az ember az Istentől kapott lélek (héber: ruach) mivoltánál fogva vállalhatja és teljesítheti, hiszen az ember akarattal és értelemmel felruházott lény. A felelősség emellett azt is jelenti, hogy az ember tetteiért „felel”, tetteivel elszámol: nem önmaga (a lelkiismerete), nem is a környezete (a társadalom), hanem Isten előtt. Az ember nem lehet önmagának és tetteinek bírója.

Az emberi élet méltósága a rá ruházott felelősség vállalásában nyilvánul meg. Mivel a felelősség Istentől származik, az embernek a rábízottak felől Isten előtt kell elszámolnia. A felelősség hármas iránya miatt (is) elítéljük a családellenes és közösségellenes individualizmust, és helytelenítjük, hogy az ember saját cselekedeteit nem Isten előtt, hanem önmaga és a társadalom nyilvánossága előtt igazolja. A különböző korok embere általában mindent meg akar valósítani, amire lehetősége van, miközben a tudományos felfedezések és a műszaki fejlődés üteméhez képest az erkölcs (ethosz) gyakran lemarad, így nem mindig tudja betölteni a maga ellenőrző szerepét. Az egyháznak hirdetnie kell: az ember cselekedeteinek mérőszinőre Istennek Krisztusban kijelentett és megpecsételt akarata. Ilyen értelemben a tudomány és annak művelői – különösen olyan felfedezések és találmányok vonatkozásában, melyeket egyszerre lehet jó és rossz irányban felhasználni – erkölcsileg nem lehetnek „semlegesek”, hiszen maga a felfedezés (a tudás birtoklása) elháríthatatlan erkölcsi kötelezettséget jelent. Olyan helyzetekben, amelyekről a Szentírás kifejezetten nem rendelkezik, a keresztyén ember önnön lelkiismeretére hallgat. Lelkiismeretét, gondolatait Isten Szentlelke irányítja, azzal a meggyőződéssel, hogy döntéseiben segítségére van a Szentírás egészének életigenlő üzenete, az imádság, a gyülekezeti közösség, valamint az Írással megegyező egyházi hagyomány.

A bioetikai kérdések kapcsán általános elvként hangsúlyozzuk: az, ami törvényes, erkölcsileg még nem feltétlenül helyes is. Jelen tanítás nem térhet ki a lehetséges élethelyzetek mindegyikére – még fel sem sorolhatja azokat. Éppen ezért a református hívőket arra buzdítjuk, hogy döntéseik alkalmával engedjék érvényesülni azt a magasabb erkölcsi rendet, amely a Szentírásban és a Szentlélek által a lelkiismeretükben jelenik meg.

II. A művi terhességmegszakítás (abortusz)

1. Az életről szóló bibliai tanítás arra kötelez minket, hogy az életet – már indulása pillanatától kezdve – féltő tisztelettel óvjuk. Tiszteljük az édesanyákat és az anyaságot, neveljük a fiatalokat a szülői hivatásra. Különös kötelességünk védelmezni a magzat életét, felvilágosítani a szülőket minden, a megtermékenyített petesejt és a magzat elpusztításával járó eljárásról, de elsősorban a művi terhességmegszakításról. A magzat élete éppen úgy viszonylagosan önálló élet és Isten törvényének (a *Ne ölj!* parancsolatnak) tilalma és oltalma alatt áll, mint minden ember élete.

A református keresztyén gyülekezetnek tisztában kell lennie saját segítő megbízatásával, amikor a gyermekvállalásban érintett fiatalokat gondoskodásával körülveszi, konfliktusaik megoldásában pásztorilag részt vállal.

2. A magzat sérthetlenségének feladásáról csak nagyon kivételes helyzetben lehet beszélni, és csak akkor, ha az érintettek már minden más lehetőséget kimerítettek. A Zsinat szeretné mindenkivel megértetni, hogy a magzatelhajtás bűn, amely súlyos fájdalmat és szenvedést okoz minden érintettnek: az orvosnak, a családnak, az egész rokonságnak, a nemzetnek, a keresztyén gyülekezetnek, de elsősorban és legfőképpen az édesanyának. A szaporodásra és sokasodásra kapott parancsot megelőzi Isten áldása (1Móz 1,28). Ennek értelmében a felelőtlen terhességmegszakítás egyben áldásmegszakítás is.

A gyülekezet Isten színe előtti felelőssége, hogy osztozzék az érintettek fájdalmában és szenvedésében (különösen az édesanyáéban), amikor ezt a nehéz erkölcsi döntést meghozzák.

3. A református egyház tanítása szerint a természetjogból és nem a Szentírásból következik az a vélemény, hogy embernek tekintendő az is, aki még csak ezután lesz ember: a magzatot így a személyiség védelmének joga és más emberi jogok illetnék meg. A világi törvényekkel egybehangozóan elfogadjuk, hogy ilyen jog csak az élve született utódokra vonatkozik.

A terhességmegszakítást summásan gyilkosságnak nevezni nemcsak jogilag, de keresztyén etikai szempontból is túlzás. Hiszen ha bibliai alapon elfogadjuk azt, hogy Isten az élet érdekében az élet feláldozását is kérheti, akkor a terhesség művi megszakítását bizonyos, az alábbiakban felsorolt esetekben, orvosi véleményezés alapján indokoltnak tartjuk:

- ha a terhesség további fenntartásával az édesanya élete veszélyben van;
- ha a terhesség fenntartásától vagy a szüléstől az anya szellemi-lelki összeomlása várható;
- ha a születendő gyermek nagy valószínűséggel fogyatékos lesz;
- ha a terhesség nemi erőszak következménye, kivéve, ha az édesanya vállalja gyermekét;
- ha a leendő édesanya kiskorú.

Az egyház kötelessége, hogy a fenti határhelyzetekben lelkigondozóként álljon az édesanya mellé, egészséges és befogadó közösségként vegye körül az érintett nőket és házaspárokat. Az érintetteknek meg kell tudniuk, hogy az egyházban mindig számíthatnak közösségi támogatásra, lelki vigasztalásra és szakszerű tanácsadásra.

Viszont hangsúlyozzuk, hogy a fenti öt esetben csak a bűnbánat feltétele alatt fogadhatjuk el a terhességmegszakítást. Az az édesanya, aki kénytelen az abortusz mellett dönteni, nem nyerhet eleve felmentést a „ne ölj!” tilalma alól. Bármilyen áldozattal jár is mindegyik felsorolt esetben a születendő élet melletti döntés, az édesanyát mind a vállalásért, mind a nem vállalásért hozott személyes áldozata miatt tisztelet illeti meg.

A Romániai Református Egyház tanítja, hogy a születendő életet, már indulása pillanatától kezdve, féltő tisztelettel óvni kell. Isten mind a születendő, mind a megszületett gyermekeket a család és a gyülekezet oltalmazó közösségébe helyezte, ezért egyházunk támogatja a keresztyén házasságot és a családot.

Arra hívja fel mind a hívőket, mind az egyházon kívüli társadalmat, hogy tiszteljék az édesanyákat és az anyaságot, a szülői hivatásra neveljék a fiatalokat. Tagjai számára különös kötelességnek tartja védelmezni a magzati életet, amelynek elfogadása Isten áldásával jár, elutasítása vagy elpusztítása pedig az áldás visszautasítását jelenti.

III. A „kegyes” halál (eutanázia)

A két görög szó összetételéből (*eu* = jó, *thanatosz* = halál) alkotott eutanázia fogalma az utóbbi időben azáltal vált etikai kérdéssé, hogy néhány állam törvényhozása engedélyezte annak gyakorlatba ültetését.

Az eutanázia nemcsak bioetikai és orvosetikai, hanem jogi kérdés is. A különböző kultúrák hagyományait figyelembe véve antropológiai és néprajzi vonatkozásai is vannak.

Mivel Isten hívja életre az embert (1Móz 1,27; Zsolt 36,10), és ő szabja meg életének végét is, a keresztyén egyház erkölcsi kötelessége eligazítást nyújtani a „kegyes” halál tekintetében.

Általános értelemben eutanáziának nevezik az életet fenntartó orvosi eszközök igénybevételének megszüntetését, illetve azokat a beavatkozásokat, amelyek az életük végéhez közeledő emberek szenvedéseit hivatottak rövidíteni, éspedig az érintettek beleegyezésével.

Noha a „kegyes halált” sokféleképpen gyakorolják, ennek három fő módozatát mindenképpen meg kell megkülönböztetnünk: 1. az aktív eutanázia; 2. a passzív eutanázia; 3. az életet fenntartó orvosi eszközök kikapcsolása.

1. *Aktív eutanáziának* nevezünk minden olyan külső beavatkozást, mely a szenvedések megszüntetése érdekében a beteg halálát idézi elő (pl. „altató injekció” beadása).

2. A *passzív eutanázia* lehetősége az orvostudomány fejlődése nyomán állt elő. Eszerint passzív eutanáziának tartjuk az életmentő orvosi beavatkozások, illetve az életet fenntartó orvosi készülékek visszautasítását. Ebben az értelemben a 20. század előtt a legtöbb olyan halál, amelyet ma passzív eutanáziának tekinthetünk, *természetes halál* volt, hiszen nem léteztek azok a készülékek, amelyekkel a beteget ma akár évtizedekig is életben lehet tartani.

3. Az *életet fenntartó orvosi eszközök kikapcsolása* nem az *első*, hanem a *második* emberi beavatkozás. Az első beavatkozás ugyanis az, amikor a beteget – aki e nélkül nem maradna életben – orvosi eszközök segítségével művilleg életben tartják. Amikor ez az életben tartás reménytelenné vagy értelmetlenné válik, akkor következik be a *második* beavatkozás: az életet fenntartó készülékek kikapcsolása. Ilyen esetekben a felelősség vállalása elsősorban azokat illeti, akik az első beavatkozást, az élet meghosszabbítását is végezték.

A Romániai Református Egyház tanítása szerint, mivel az ember Isten teremtménye, Ő szabja meg életének kezdetét és végét. Ezért a szent, azaz Isten számára teremtett ember nem rendelkezhet életének sem a kezdetével, sem a vége felől. Az ember Isten képmása, ezért lehet ura a világnak. Mint Isten teremtménye, egységes életében és személyiségében, s mint Isten képmása felelős és akarattal rendelkező lény. Ebből eredően az élet nem valaminek (pl. az orvosi technikának) a fennhatósága alatt áll, hanem Isten gondviselő szeretetéből táplálkozik. Az élet elvétele Isten akarata elleni cselekedet (1Móz 5,17; Ez 18,31–32; Mt 1,28; 1Pt 1,6–9). Ebből következik, hogy az emberi élettel szemben semmi nem követhető el, ami ellentmond a *Ne ölj!* parancsolatnak.

1. Így az aktív eutanázia olyan formáit (pl. a halálos injekció beadását), mely közvetlen, cselekvő módon a beteg halálához vezet, nem fogadhatjuk el.

2. Mindazonáltal, az ún. „passzív eutanáziát” (mint a kezelésnek vagy az újraélesztésnek a beteg részéről történő előzetes és tudatos megtagadását) nem utasítjuk el, hanem a természetes halál vállalásának emberi és keresztyén jogaként értelmezzük, mely szerint a keresztyén ember az Isten által számára rendelt időben az ő felséges színe elé kívánczik (1. Róm 14,8; Fil 1,23b). Azt a pillanatot, amikor a beteg akaratát érvényesíteni kell, orvosi konzíliumi döntés előzze meg.

3. A szenvedő hozzátartozóinak azt tanácsoljuk, hogy bízzák hívő keresztyén szakemberekre azt a döntést, amely a vegetatív értelemben vett „életben tartó” kezelés megszüntetésére, illetve az orvosi készülékek kikapcsolására vonatkozik. E tekintetben az orvosok elsődleges kötelességét nem a beteg minden áron történő életben tartásában, hanem szenvedéseinek enyhítésében látjuk. A kezelőorvosoknak református egyházunk azt tanácsolja, hogy mindaddig tartsák életben a beteget, amíg egyértelműen úgy látják: nem a szenvedéseit, hanem az életét hosszabbítják meg. Az életfunkciókat fenntartó készülékek kikapcsolásáról, illetve a kezelés megszüntetéséről Isten segítségéért imádkozva döntsenek. Az anyaszentegyház kötelessége, hogy az ily módon meghozott döntés után is segítsen az érintettek szenvedésének és fájdalmanak terhet hordozni.

IV. A szervátültetés (transzplantáció)

A szervátültetés működésképtelenné vált szervet, szervrészt vagy szövetet eltávolító és donortól származó szervvel, szervrészsel (szegmessel) vagy szövetel helyettesítő műtét.

Az átültetés nyomán a beteg életben maradásának esélye rendkívüli mértékben megnő, aki ezáltal gyakran hosszú évekig viszonylag egészséges és munkaképes lehet. Református egyházunk igenli ezt az életmentő eljárást, és úgy tekinti, hogy ez a gyógyító tudomány kezében Isten ajándéka.

Az ún. *xenotranszplantáció* (azaz állatból származó szervek, szövetek emberbe való ültetése) az orvostudomány újabb lehetősége, melynek etikai vonatkozásait ezután kell megvizsgálni.

A református keresztyén egyház, hitvallásának megfelelően, öt életfeltétel fontosságát hangsúlyozza. Ezen öt szempont tiszteletben tartását köti a szervátültetést végző orvosok, a befogadó beteg és családja, valamint a donor és családja lelkére.

1. Mivel az élet Istené, emberi beavatkozással kioltani nem szabad. Ezért a donor halálának megállapítása a törvényben szabályozott orvosi és jogi mérlegelés alapján történjék.

2. Az élet befejezetlen, fejlődésben lévő folyamat, amelynek célja az örök élet. Ez két dolgot jelent: a) a beteg vagy fogyatékos életről sem szabad lemondani; b) a féktelen vitalizmus nevében nem kell az élet minden áron való fenntartásához foggal-körömmel ragaszkodni. Ennek érdekében a fogadó beteg erkölcsi és vallásos meggyőződésére kívánunk hatni: legyen tudatában annak, hogy gyógyulását élő (vagy nemrég még élő) donor testének csonkítása árán fogják elősegíteni.

3. A nyomasztó szervhiány láttán hangsúlyozzuk: minden érintett ember erkölcsileg felelős azért, hogy korhatár, várható életminőség, társadalmi rang, fizetőképesség stb. ne befolyásolja az igazságos elosztást, vagy ne egyoldalúan befolyásolja.

4. A szervhiány következtében várólistán maradó betegben ne csak a donor megtalálásának reményét, hanem az örök élet reményességét is erősíteni kell. Ez utóbbi, nem vallásos megfogalmazásban azt jelenti: az emberi méltóság a betegségben is, a meghalásban is éppúgy része életünknek, mint az egészség idején.

5. Mivel a holttest egy részének felhasználása egy másik élet megmentése érdekében nem bűn, hanem az önfeláldozó szeretet megnyilvánulása, református egyházunk támogatja a szervátültetést. Tanácsoljuk egyházunk tagjainak: lelkiismeretük szerint járuljanak hozzá, hogy haláluk esetén szerveiket átültetés céljából felhasználják. A gyászoló családokat hasonlóképpen arra buzdítjuk, hogy halott szeretteik szerveit jó lelkiismerettel ajánlják fel erre a célra, mivel ez az Istentől kapott életet szolgálja.

Az ember önreflexióra képes, tudatosan megélhető életet kapott Istentől. Ezt semmilyen körülmények között sem szabad manipulálni. Súlyosan téved, aki a szervfelajánlást és a szervbefogadást merőben jogi kérdésnek tekinti.

Az a törvényhozás, amely nem szabályozza a szervkereskedelmet, azaz elősegíti a manipulatív gyakorlatot, végső soron mind a beteget, mind a donort, a hozzátartozókat, sőt az egész társadalmat manipulálja.

Önmagunkat manipuláljuk, ha akár donorként, akár befogadóként – az önkéntes felajánlás helyett – azt az önző eszmét követjük: „a testem az enyém!” Manipuláció lehet (de nem feltétlenül az!), ha ugyanaz az orvos vesz részt az agyhalál megállapításában (ahol a donor életméltóságát, -jogát kell védeni), aki a szervátültető csoportnak is tagja (s akinek a befogadó személy jogát, méltóságát kell képviselnie).

Az ember viszonylány, akit Isten közösségi életre rendelt. Életünk velejárója minden érzelmi és társadalmi kötődés, valamint az ezekre épülő minden szolidaritási kapcsolat (Mt 22,39; Jn 15,13). Mivel a szervátültetés Isten ajándéka, az a felebaráti szeretet értelmében ne csak önkéntes, hanem ingyenes is legyen.

A Romániai Református Egyház hálás Istennek azért, hogy a szervátültetés – mint életmentő eszköz – a gyógyítás szolgálatában áll. Az életről szóló bibliai tanítás alapján, a szervátültetéssel kapcsolatosan arra hívja fel a figyelmet, hogy az élet Istentől megállapított rendjének feltételei mind a gyógyításban, mind a gyógyítási prioritások megállapításában érvényesüljenek.

V. A klónozás

A klónozás azt jelenti, hogy élő szervezetről ivartalan módon, emberi beavatkozás útján azonos másolatot készítenek. Ezt a növénytanban alkalmazott ivartalan szaporítás módszert az emberiség már évszázadok óta

ismeri, és használja is a mezőgazdaságban a kívánt termés előállítására. A görög *klón* szó növényi szaporításra képes oltóágot jelent.

Mesterséges klónozás több szerveződési szinten, a szintnek megfelelően egészen különböző céllal folytatható. E kísérletek egy része emberi sejtek, vagy éppen a teljes embrió klónozására irányul, kizárólag gyógyászati célból. Ezért nem lehet a klónozás jogi és etikai vetületeit egységesen tárgyalni, hanem a különböző célokat különálló esetekként kell kezelni.

Sikeresen végrehajtott kísérletek bizonyítják, hogy klónozás útján élő emlős ivadékokat lehet előállítani. Ezt követően az ember klónozására tett kísérletek híre is elterjedt. Az „embermásolás” során az új egyed a donornak genetikai mása lesz.

Így egy nő megszüülheti saját nagyapját, vagy klónnal helyettesítheti elhunyt párját, gyermekét. Az ötletet bizonyos szekták tagjai támogatják, valamint olyan azonos nemű vagy terméketlen párok, akik ezzel a módszerrel önmagukkal genetikailag rokon (illetve azonos) gyermeket szeretnének létrehozni.

Ennek az eljárásnak sem orvosi, sem jogi, sem keresztyén erkölcsi szempontból nincs létjogosultsága.

A Romániai Református Egyház helyesel minden olyan orvosi és tudományos kísérletet, amely az emberi sejtek és szövetek klónozásával reményt nyújt az eddig gyógyíthatatlan betegségek gyógyítására; viszont határozottan elítéli az egész ember klónozásának még a gondolatát is.

VI. Házasság, család, nemiség

1. A Romániai Református Egyház a Szentírás alapján (1Móz 1,27; 1Móz 2,24; Ef 5,32) a házasságot – mint férfi és nő életre szóló szövetségi kapcsolatát – Isten jó teremtési rendjének tartja.

Bár a házasság és a család intézménye koronként megrendülni látszik, egyházunk az Újszövetség keresztyén házirendjéhez ragaszkodik. Eszerint a családi élet alapja a házasság, amelyet Isten gyermekekkel áldhat meg, ezáltal a házaseleket az élet továbbadásának teremtői áldásában is részesítve. Ezt a bibliai rendet erősíti meg az a tapasztalat, hogy férfi és nő szeretetkapcsolata a tartós, monogám házasságban teljesebbé válik. Ez teremt lelki, érzelmi, jogi és anyagi biztonságot mind a szülők, mind gyermekeik számára.

Meggyőződésünk, hogy a gyermekek sokirányú fejlődése leginkább a harmonikus családi légkörben biztosított. Ezért a család a teljes és az egészséges társadalmi élet megalapozója, az egyház és a társadalom valódi alapsejtje, magva is. A gyermek a családban tanulja meg a társadalmi együttélésnek, az egymás elfogadásának, szeretetben való eltérésének legfontosabb alapszabályait. Minden emberi közösség, amely háttérbe szorítja a családot, és így kizárólag az egyénre próbál építeni, akarva-akaratlanul az emberek egymástól való elidegenítését mozdítja elő. Ezzel fölöslegessé vagy éppen nevetségessé teszi az embertárs elfogadásának krisztusi parancsát.

2. Valljuk, hogy a bűn megromtotta egész emberi természetünket. Ez alól a férfi és nő kapcsolata sem kivétel (1Móz 2,24–3,21). Ennek következtében a házasság válságba juthat, formálissá válhat, felbomolhat.

Noha a nemiség Isten ajándéka, könnyen válhat az önzés eszközévé. A felelőtlen kapcsolatok és önző vágyak gátlástalan kielétele számptalan egyéni és közösségi kárt okozhat. Isten törvénye ezért szorítja mederbe a nemiséget: „Ne paráználkadj!” (2Móz 20,14) E parancsolat pozitív tartalma az, hogy mind a házasságban, mind azon kívül tiszta életet kell élnünk (Heidelbergi Káté, 109).

Noha a bűn a mindenkor emberiség életének velejárója, időről időre a bűnök egyik vagy másik fajtája szembetűnőbben jelentkezik az adott társadalom életében. Semmi esetre sem gondoljuk, hogy a megelőző korszakok emberei jobbak lettek volna, a mi korunkéi pedig bűnösebbek lennének, hiszen az Ige szerint „mind elhajlottak, valamennyien megromlottak, és nincsen, aki jót tegyen, nincs egyetlen egy sem” (Róm 3,12). Ezzel együtt kötelességünk felhívni egyházunk és népünk figyelmét olyan bűnökre, mint: szabad nemi élet, pornográfia, prostitúció, pedofília, a nemi jellegű kizsákmányolás bármely formája, valamint következményeik felelőtlen kezelése. A felsoroltak népszerűsítése, terjesztése különösen gyermekeink személyiségének fejlődését károsítja, fertőzi a közérkölcst, és a bűnözés számos formájának lehet kiindulópontja.

Bűnbánattal valljuk meg, hogy a tisztaság és a hűség erényeit a világban egyházunk sem tudja Isten akaratára szerint megjeleníteni (Mt 5,13–16.27–32; Mk 10,2–12 stb.). Hirdetjük, hogy Isten szentsége leleplezi és megítéli a bűnt, ugyanakkor szeretete bűnbánatra és megtérésre hív. A bűnbánóknak pedig hirdetjük Isten kegyelmét, az újrakezdés lehetőségét, és arra intjük őket, hogy a jelenvaló világban tisztán és feddhetetlenül éljenek (Jn 8,11b; Tit 2,11–14).

3. Hasonlóképpen viszonyulunk korunk azon jelenségéhez is, amely az ellentétes neműek élettársi, illetve az egyneműek tartós kapcsolatát a házassággal egyenértékűnek kívánja feltüntetni.

Ismeretes előttünk, hogy vannak embertársaink, akik öröklött vagy szerzett hajlamként saját nemükhöz vonzódva képtelenek a teremtési rend szerinti házasságra. Magát a hajlamot erkölcsileg nem minősítjük. E testvéreinket lelkipásztori tapintattal fogadjuk, mély emberi drámájukat megértéssel és bizalmasan kezeljük. Őket az emberi méltóságot sértő, mindenfajta diszkriminatív magatartással szemben kötelességünk megvédelmezni.

Mivel azonban a homoszexuális gyakorlatot mind az Ó-, mind az Újszövetség elítéli, s azt a házasságtöréssel egyenlő súlyú bűnnek tekinti (3Móz 18; 20,10–22; Róm 1,26–27), ezért egyházunk az ilyen kapcsolatokat elfogadni nem tudja, ezek egyházi megáldását lehetetlennek tartja. Mindezekből az is következik, hogy az ilyen életvitel vagy annak propagálása összeegyeztethetetlen a református lelkipásztori és vallásnevelési hivatással, valamint az e hivatásokra felkészítő képzéssel és mindennemű egyházi szolgálattal.

A Romániai Református Egyház nem kíván beleavatkozni az egynemű párok együttélésének az állam részéről történő – jogi vonatkozású – törvényesítésébe. Mindazonáltal – a házasság és a család védelme érdekében – visszautasítja, ha a törvényhozás az egynemű párok együttélését a házassággal teszi egyenlő értékűvé és számukra lehetővé teszi a gyermekek örökbe fogadását.

A Romániai Református Egyház a Szentírás alapján vallja, hogy a teremtett és megváltott élet Istené, az ember neki tartozik azzal, hogy testét, lelkét tisztán őrizze meg. Tanítja, hogy az embernek mind a szent házasságban, mind azon kívül tisztán és fegyelmezetten kell élnie. Állást foglal a szexuális élet minden eltévelyedésével: a szabad nemi élettel, házasságtöréssel, prostitúcióval, pedofiliával, valamint a nemi kizsákmányolással szemben, és azokat bűnnek tekinti. Nem ítélkezik a homoszexualitás, mint hajlam fölött, de az egyneműek aktív nemi életét nem tekinti házastársi kapcsolatnak, együttélésük minden formáját és annak következményét (pl. a gyermekek örökbe fogadását) bűnnek tartja, visszautasítja, és kapcsolatukat egyházi áldásban nem részesíti.

Zsinati tanításunkat – a „jobbra taníttatás” hitvallásos örökségével egyezően – azzal az Igéhez kötött lelkiismereti szabadsággal hozzuk meg, hogy „Istennek kell inkább engedelmeskednünk” (ApCsel 5,29).

A Romániai Református Egyház 2007. február 12-én megnyílt Zsinata második ülészakájának 2009. március 5-én tartott első rendkívüli ülésén hozott 2/2009. számú határozata értelmében, a Zsinat teológiai bizottságának javaslata figyelembevételével, a Zsinat második ülészakájának 2009. november 18-án tartott második rendkívüli ülésén, **14/2009.** szám alatt, *Az élet Istené* című bioetikai kérdésekkel kapcsolatos egyházi tanítást elfogadta és megjelenésre alkalmasnak találta.

Jelen egyházi tanítás megjelenésekor lép életbe.

Kolozsvár, 2009. november 18-án.

Dr. Pap Géza püspök
Erdélyi
Református Egyházkerület
elnök

Tonk István főgondnok
Erdélyi
Református Egyházkerület
elnök

Csúry István püspök
Királyhágómelléki
Református Egyházkerület
elnök

Kovács Zoltán főgondnok
Királyhágómelléki
Református Egyházkerület
elnök